

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ

Γ. Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

1. Η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων

ο ρ ι σ μ ό ς

Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ):

- α. ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 1923, με πρωτοβουλία της ΚΤΕ
- β. αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση
- γ. έδρα την Αθήνα
- δ. αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση
- ε. λειτούργησε ως το τέλος 1930
- στ. με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο ελληνικό δημόσιο την περιουσία της καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες

η ελληνική κυβέρνηση παραχώρησε στην ΕΑΠ:

α. γη:

- οι ιδιοκτησίες των Τούρκων ανταλλαξίμων και των Βουλγάρων που εγκατέλειψαν την Ελλάδα
- κτήματα του δημοσίου
- κτήματα που απαλλοτριώθηκαν με την αγροτική μεταρρύθμιση
- μοναστηριακή γη (συνολικά πάνω από 8.000.000 στρέμματα)
- οικόπεδα μέσα ή γύρω από τις πόλεις για την ανέγερση αστικών συνοικισμών

β. χρήματα:

- ποσό από 2 δάνεια (1924, 1928) που είχε συνάψει η ελληνική κυβέρνηση στο εξωτερικό

γ. προσωπικό:

- το τεχνικό και διοικητικό προσωπικό του υπουργείου Γεωργίας και του Υπουργείου Προνοίας και Αντιλήψεως

πράξεις αποκατάστασης:

διάκριση σε «αστούς» και «αγρότες»:

- α. υπήρξε μέριμνα να αποκτήσουν απασχόληση ίδια ή συναφή με αυτήν που είχαν στην πατρίδα τους
- β. έγινε προσπάθεια από την ΕΑΠ να εγκατασταθούν γεωργοί πρόσφυγες στα μέρη όπου θα μπορούσαν να συνεχίσουν τις καλλιέργειες που ήδη γνώριζαν
- γ. καλλιεργητές δημητριακών → πεδινά μέρη της Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης
- δ. καπνοπαραγωγοί → κατάλληλα εδάφη στην Ανατολική Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη
- ε. αμπελουργοί → Κρήτη
- στ. σηροτρόφοι → Σουφλί, την Έδεσσα και αλλού

τόπος προέλευσης:

- α. επιδίωξη της ΕΑΠ ήταν οι πρόσφυγες που προέρχονταν από τον ίδιο οικισμό ή έστω την ευρύτερη περιοχή του να
- β. εγκατασταθούν μαζί στο ελληνικό έδαφος
- γ. σ' αυτό οφείλονται και τα τοπωνύμια Νέα Σμύρνη, Νέα Φιλαδέλφεια, Νέα Μουδανιά, Νέα Αλικαρνασός
- δ. σε λίγες κοινότητες έγινε αυτό δυνατό
- ε. οι περισσότερες εγκαταστάσεις περιλάμβαναν πρόσφυγες διαφορετικής προέλευσης

αντικειμενικές συνθήκες :

η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση των προσφύγων σε:

- α.** αγροτική (παροχή στέγης και κλήρου στην ύπαιθρο)
- β.** αστική (παροχή στέγης στις πόλεις)
- γ.** παρόλο που οι περισσότεροι ασκούσαν στις πατρίδες τους «αστικά» επαγγέλματα (σχετικά με το εμπόριο, τη βιοτεχνία και τη βιομηχανία) δόθηκε βάρος στη γεωργία

λόγοι στήριξης αγροτικής αποκατάστασης :

- α.** υπήρχαν τα μουσουλμανικά κτήματα (κυρίως Μακεδονία, αλλά και Κρήτη, Λέσβο, Λήμνο).
- β.** η αγροτική αποκατάσταση ήταν ταχύτερη και απαιτούσε μικρότερες δαπάνες
- γ.** η ελληνική οικονομία βασιζόταν ανέκαθεν στη γεωργική παραγωγή
- δ.** υπήρχε πολιτική σκοπιμότητα της αποφυγής των κοινωνικών αναταραχών με τη δημιουργία των γεωργών μικροϊδιοκτητών αντί εργατικού προλεταριάτου

προτεραιότητα εγκατάστασης στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη :

- α.** τα μουσουλμανικά και βουλγαρικά κτήματα (συνθήκη Νεϊγύ)
- β.** καθιστούσε τους πρόσφυγες αυτόρκεις σε σύντομο χρονικό διάστημα
- γ.** θα συντελούσε στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής
- δ.** θα καλυπτόταν το δημογραφικό κενό που δημιουργήθηκε με την αναχώρηση Βουλγάρων και Μουσουλμάνων και τις απώλειες που προκάλεσαν οι συνεχείς πόλεμοι (1912-1922)
- ε.** εποικίζονταν παραμεθόριες περιοχές

δυσκολίες εφαρμογής μέτρων :

- α.** η εγκατάσταση των προσφύγων δεν έγινε πάντοτε σύμφωνα με την παραπάνω λογική, ούτε ακολούθησε σε όλες τις περιπτώσεις την κρατική αντίληψη και επιταγή
- β.** η κινητικότητα των προσφύγων υπήρξε μεγάλη, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα χρόνια
- γ.** οι πρόσφυγες γύριζαν από περιοχή σε περιοχή για να βρουν το κατάλληλο μέρος για εγκατάσταση
- δ.** πολλοί πρόσφυγες παρουσιάζονταν ως γεωργοί ενώ δεν ήταν για να πάρουν τα δάνεια και τις παροχές που έδινε η ΕΑΠ
- ε.** άλλοι μετακινούνταν στα αστικά κέντρα και παρουσιάζονταν ως αστοί για να πάρουν με αυτόν τον τρόπο την αποζημίωση που δινόταν στους αστούς ανταλλάξιμους

φορείς αποκατάστασης :

- α.** ΕΑΠ
- β.** Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (1922-1925)
- γ.** Υπουργείο Προνοίας και Αντιλήψεως (από το 1925)
- δ.** Υπουργείο Γεωργίας